

čudo da su Merzova duhovna baština i njegove ideje i danas prisutni u hrvatskom narodu i da i u naše vrijeme vrše pravi duhovni apostolat. Spomenimo još da je Merz umro na glasu svetosti. Zato je i zaslužio da se započne dugi, ali vjerujemo sigurni put, da jednom i on postane blaženik hrvatskog naroda, te tako bude poticaj i primjer Crkvi u Hrvata, a i čitavoj Katoličkoj Crkvi.

I SVETOST IMA SVOJE NALIČJE

Bono Mazić, *Svetac koji to možda nije*, Split, 1976.

Domagoj Šubić

Opterećeni respektom svetačke aureole ili, najčešće, etikom i estetikom sentimentalnog pijetizma, životopisci svetaca i svetih ljudi redovito u svojim djelima iznose »predestinirane« klišee, sličice i legende koje odišu djetinjom nostalgijom. Mada se danas kritički pristupa hagiografiji, tradicionalizam je u nas još uvijek tako snažan da u toj literaturi umjesto stvarnih biografija i snažnih svetačkih likova — od krvi i mesa, nemira, volje, borbe i svetosti — nalazimo uglavnom »duhovno štivo«, pobudne primjere i sladunjave ličnosti. Mazićeva knjiga *Svetac koji to možda nije* — nije pošla tim putem. Rišuci lik čovjeka koji je uživao glas svetosti — nije posegla samo za »svetačkim bojama«; dokumentarno rađena — nije ostala pukim dokumentom. Bono Mazić je u ovaj životopis ugradio dio svoga stvaralačkog genija, plastičnost književnog stila, psihološko znanje i kršćansko teološko osvjetljenje sudbina i svetosti. Zazirući od metoda pučke svetačke literature, on se potrudio da dokumentarno obuhvati cjelovit lik svoga subrata, osvjetljujući ga povijesnim, društvenim, religioznim i psihološkim bojama iz bliže i daljne pozadine.

Moram stoga čestitati autoru na njegovu stilu i smjelosti koja jednu legendu pretvara u životno tkivo, biografiju u romansiranu kreaciju, svetost u njezino lice i naličje.

O. Stjepan Sorić — o kojemu je riječ u ovoj knjizi — živio je u naše doba; umro je u Splitu 1968. godine. To »čudo od fratra«, na što je stvarno sličio fra Stipica sa svom svojom svetosti i »oriđinalnosti«, još za života bio je znakom »protivljenja«. Mnogi su ga dobro poznavali. Nosio je u sebi tihe sukobe i nemirne čežnje koje su odzvanjale dubokim kontrastima i »svetom« tvrdoglavošću njegova izbora.

Bio je sitan a čvrst, vedar i nakostriješen, zakašnjeli pustinjač na asfaltu i neumorni pregalac akcije, mistik i apostol, posljednji Mohikanac i živa silueta budućnosti. Čudan je pomalo bio: mogao je istodobno moliti i pljuštiti anatemama.

Oni koji su ga dobro poznavali kažu da je bio zaljubljenik Neba; koji su mu se povjeravali u njemu su vidjeli sveca. No život s njim nije bio lak: bio je vječna opomena, izravni prijekor, nametljiva norma, i kleriku i starom fratru na umoru. Asketa je bio, poklonik starog svijeta i nepromjenjivih istina.

Takav je bio o. Stipe, trećoredac glagoljaš; takav izranja iz djela svojega subrata Bone: »pustinjač koji se zakasnio roditi«. Ali upravo zbog toga »zakašnjenja« nije ga bilo lako razumjeti i u svemu shvatiti. Tek danas nakon ove opsežne studije, kad je Mazić bacio tračak svjetla u životnu pozadinu i nemirne zakutke Stipičina bitka, pred nama se pokazuje snažan lik tvrdokornog askete koji je svoju svetost gradio na silnom uvjerenju i snazi volje, lomeći i slijedeći vlastitu narav.

»U staroj sam se vjeri rodio, u staroj ću i umrijeti« — govorio je fra Stipan u šali. Ta šala, međutim, imala je duboko korijenje u njegovu biću. Njegov

svijet i život bili su »od komada«. Načelan i dosljedan, taj »komad« je bio tako čvrst da je s jedne strane neodoljivo privlačio, dok je s druge u svojoj tvrdokornosti i nekoj sirovoj rustičnosti i oporbi zbunjivao i čudio. No čitava života Stjepan je ostao postojan, isposnički strog i svetački siguran: i kao mladi klerik, i kao odgojitelj, i kao fratar, i kao starješina, i kao župnik, i kao vjernik — i u teškim kušnjama rata, i poslije.

Pun životnih oporba i dubinskih kontrasta Stipičin portret izranja iz Mazićeva djela poput šarenog mozaika, koji unatoč skladnosti stila i čvrstih linija privlači oko najprije svojim žarkim bojama. Tvrdo glava upornost svetačke askeze u liku o. Stjepana odzvanja iskonskom snagom njegova bića. U psihološkoj pozadini Mazićeva djela i pomalo preopširnomo povijesno-regionalnom dekoru i dokumentaciji naziru se jasne odrednice ličnosti koja se lomi u vrtlozima vlastite psihe i u snazi volje prerasta u monolitni blok, kojemu se naziru dubinske pukotine iskonske južnjačke naravi: u surovosti i nježnosti, molitvi i anatemi, sentimentalnim treptajima bića i asketskoj »rustičnosti« fratra. (Možda se ta nit najjasnije očituje u spontanjoj »psihoanalizi« kroz odnos o. Stipana prema svojoj subraći i ženskom svijetu.)

»Svatko će se, siguran sam, diviti onoj silnoj volji i ustrajnosti kojom je uz najteže osobne žrtve o. Stjepan htio postići u životu jedno jedino potrebno: svetost, Kraljevstvo Božje u svetosti« (17) — zaključuje autor u svojem predgovoru.

Stjepanova je svetost dakle izrastala na životnim žrtvama. I upravo ta poruka, to osvjetljenje, taj odnos iskonske naravi i svetosti, žrtve i vlastitog »tesanja« — zlatna je nit ovoga djela. Stilska nabreklost, književna simbolika, metafora, i psihološko poniranje u srž životnih odrednica o. Stjepana čine Mazićevu knjigu vrijednom i izuzetnom u našoj literaturi. Čitava vrvi svježinom i životnom smjelošću: od posvete — posvećena je malom i velikom čovjeku, grešniku i svecu, zločincima, siromasima i patnicima... kao i onima drugima iz naše prošlosti i sadašnjosti — do Marčelićeva Predgovora i brojnih svjedočanstava i dokumenata osjeća se ista misao, ista želja: dati stvarni, autentični lik i životnu sredinu oca Stjepana.

Zahvaljujući svemu tome, autor je vjerno iznio »opori« svetački portret osvijetljen u svoj svojoj originalnosti i psihološkim dubinama, što je vjerojatno uvjetovalo pomalo neobičan naslov ove knjige: *Svetac koji to možda nije*.

Sladokusni esteti i ljubitelji sržnih problema mogli bi prigovoriti da se ova knjiga u svojim pojedinostima razlijeva i nepotrebno širi. Možda je to plaćeni danak biografsko-dokumentarnom žanru. No srž je ipak snažno zahvaćena, problematika je i stilski i psihološki zgusnuto obrađena. Ljepota Mazićeva jezika i kreativna sposobnost njegova pera sile da se djelo ne ispušta iz ruke dok se do kraja ne pročita.

ŠEMATIZAM HVARSKE BISKUPIJE

(Izdao Biskupski ordinarijat Hvar 1976., 158 str., 4 slike, 4 zemlj. karte)

Josip Franulić

Danas se dijecezanski šematizmi ne izdaju često, dok je za austrijske vladavine svaka biskupija u ovim krajevima to činila gotovo svake godine. Posljednji takav šematizam tiskala je hvarska biskupija 1912. Najnoviji, za 1976. godinu, posvećen je sadašnjem ordinariju msgru Celestinu Bezmalinoviću prigodom 20. obljetnice njegova biskupskog ređenja. Objavljivanje ove knjige